

Ad II, 1, artt. (15) 16 en (16) 17.

1590. } LXVIII. Den capiteyn ... sal ghecasseert ... werden.
1705. }

Ad II, 1, art. (16) 17.

1572. IV. ... die sal uuytgemonstert werden ter tijdt
toe hy sijn besoldinge sal mogen verdienen ...
XV. ... op verlies van sijn lijf ende eer.
XXI. ... sal in der andere stede staen ende sijn eer
verliesen ...
1578. } IX. ... sal ... voirts uuyt den regimente geban-
1579. } nen worden ...
XIX. ... op peyne van gecasseert te worden sonder
gelt ofte paspoort ...
XXII. ... by verliesinghe zijnder eere ende sonder
paspoort ofte betalinge van 't vendel gewesen te worden.
XXIII. ... sal hy openbaerlicken tot een schelm ge-
maeckt worden.
XXVI. ... sal sonder soldye, indien dair eenich is,
van sijn vendel gecasseert, gebannen ende gescholden worden.
XXVII. ... sal ... voor de tweede reyse gebannen
worden.
XXXII. ... sal sonder paspoort ofte betalinge gecasseert
worden ...
XXXIII. ... zullen beyde uuyten vendel gebannen
worden.
XXXIV. ... op peyne van ... sonder betalinge gecasseert ...
te worden ... sal d'selve uuyt 't vendel gemonstert
worden.
1586. IV. ... op pene van ... gebannen te zijn.
VII. ... die sullen uyt der armée gebannen worden.
XX. ... op pene ... van den ban.
XXII. ... op pene van afgedanckt te worden.
XXXVI. ... op pene van ... sijn plaetse ende soldye
te verliesen.
XL. ... op pene van ... uyt den leger gebannen
te werden.
1590. I. ... gebannen uytte Vereenichde Provinciën.
IV. ... op pene van gecasseert te worden sonder
gelt ofte paspoort ...
XVIII. ... sal ... voor de tweede reyse ... gebannen
uytte compagnie ...
XXV. ... sal ... sonder gelt ende paspoort uyt de
compagnie gebannen worden.
XLIV. ... bannen uytte compagnie.
XLV. ... uytte compagnie gebannen werden.

Ad II, 1, artt. (16) 17 en (19) 20.

1590. }
1705. } LI. ... sal schelm verklaert ... werden. ¹⁾
1705. LVI. ... op poene van suspensie van haar dienst voor den tijdt van drie maanden.
1590. LVIII. ... sal ... voor de tweede reyse ... den tijdt van drie maenden gebannen uyt de compagnie ...
- LXVI. ... sal gecasseert ende uytte compagnie gebannen werden.
- LXVIII. ... sal ghecasseert werden.
- LXIX. ... op pene van ... voorts uytte compagnie gebannen te werden.
- LXXI. ... op pene van ... voor ses maenden uytte compagnie gebannen te worden.
- LXXIII. ... op pene van sonder pasport van de compagnie ghecasseert te werden.
- LXXIV. ... op pene van ... uyt de compagnie den tijt van drie maenden gebannen ... te werden.
1590. }
1705. } LXXVI. ... sal van syne wapenen gedegradeert werden.

Ad II, 1, Art. (19) 20.

1586. I. ... op pene ... voor die tweede reyse van vijf dagen gevangenis ...
- III. ... op pene van twee dagen in gevanckenis gestelt te worden voor de eerste reyse ...
- XX. ... op pene van een maent in gevangenis te sitten ...
- XXIII. ... op pene van gevanckenis.
- XXVII. ... op pene van gevanckenis ...
- XXXI. ... op pene van gevanckenis.
- XXXVI. ... op pene van vangenisse ...
- XXXVIII. ... op pene van gevanckenis ...
- XLI. ... op pene van vangenisse ...
- XLIV. ... op pene van gevangenis.
- XLV. ... op pene van gevangenis ...
- XLVI. ... op pene van gevangenis ...
- XLVII. ... op pene van gevangenis.
1590. }
1705. } I. ... sal voor de eerste reyse ... drie dagen in de gevanckenis te water ende te broot gestelt worden ...
1705. IV. ... op poene van aght daagen in de gevanckenis geset te werden te water ende te broodt ...

¹⁾ In art. LI (1705) staat volgens Gr. Pl. Bk V blz. 156 in plaats van „sal” „als”. Dit schijnt een drukfout te zijn.

Ad II, 1, art. (21) 22.**Ad II, 1, art. (21) 22.***Straffen aan den lyve.*

1572. III. ... sal ... sonder alle genade gestraft werden
an den lyve ...
IV. ... op straffe an den lyve ... op lijfstraffin-
gen ... op lijfstraffe.
VII. ... op straffinghe van den lyve ...
VIII. ... die sal sonder alle genade gestraft werden
an den lyve ... sonder genade an den lyve gestraft sal
worden ...
X. ... op peynen van gestraft te werden an den
lyve ... op lijfstraffe ... alles op straffe van lyve.
XIII. ... op lijfstraffe ... op lijfstraffe ...
XV. ... op lijfstraffe ...
XVII. ... die sal gestraft worden an den lyve ...
XIX. ... op lijfstraffe ...
XXI. ... aen den lyve gestraft ...
XXIV. ... op lijfstraffe ...
XXVII. ... op lijfstraffe ...
1578. } III. ... die sal ... nair exigentie van der saicke
1579. } aen den lyve gestraft worden.
V. ... op lijfstraffe.
VI. ... sal sonder genade gestraft worden als
vooren.
VII. Gelyckerwijs oock gestraft sullen worden ...
XII. ... sal ... aen zijn lijff gestraft worden ...
XIII. ... op lijffstraff ...
XIV. ... op lijffstraffen ...
XV. ... by lijffstraffe.
XVII. ... op lijffstraff.
XIX. ... aen den lyve gestraft te worden ...
XX. ... sal aen 't lijff ... gestraft worden.
XXIX. ... op lijffstraffe ...
XXXV. ... sullen aen 't lijff gestraft worden.
XXXVIII. ... op lijffstraffe ...
XXXIX. ... alles op peyne van dairover gestraft te
worden aen zijn lijff off anders nair gelegentheyt der saecken.
XLII. ... op lijffstraffe ...
1586. V. ... op lijfstraffinge.
VI. ... op lijfstraffe.
X. ... op lijfstraffe.
XI. ... op lijfstraffinge.
XIII. ... op lijfstraffinge.
XV. ... op lijfstraffinge.

Ad II, 1, art. (21) 22.

1586. XVI. ... op lijfstraffinge.
 XIX. ... op lijfstraffinge.
 XXVIII. ... op lijfstraffinge.
 XXXII. ... op lijfstraffinge.
 XXXIII. ... op lijfstraffinge.
 XXXVII. ... op lijfstraffinge.
 XLVIII. ... op lijfstraffinge.
 L. ... op lijfstraffinge.
1705. III. ... sullen aan lijf of leeven gestraft worden
 na exigentie van saaken.
1590. } IV. ... op pene van ... aen den lyve gestraft ...
 1705. }
1590. XII. ... alles op lijfstraffe.
 XIII. ... op lijfstraffe.
1705. XIII. ... op lijf- ofte leevensstraffe na exigentie
 van saaken.
1590. XIV. ... alles op lijfstraffe.
 1705. XIV. ... alles op lijf- of leevensstraffe.
1590. XV. ... op lijfstraffe.
 1705. XV. ... op lijf- of leevensstraffe.
 1590. XX. ... alles op lijfstraffe.
 1705. XX. ... alles op lijf- ofte leevensstraffe naar exi-
 gentie van saaken.
 XXV. ... sal aan den lyve gestraft worden.
 XXVI. ... sal aan lijf of leeven gestraft worden.
1590. } XXXI. ... op lijfstraffe.
 1705. }
1705. XXXII. ... sal aan den lyve gestraft werden.
 1705. XXXIII. ... sal aen den lyve gestraft werden.
 1590. XLIX. ... op lijfstraffe.
 1705. XLIX. ... op lijf- of leevensstraffe na exigentie van
 saaken.
1590. } L. ... sal aen 't lijf gestraft werden.
 1705. }
1590. LII. ... op lijfstraffe.
 1705. LII. ... op lijf- of leevensstraffe.
 1590. LIII. ... op lijfstraffe.
 1705. LIII. ... op lijf- of leevensstraffe.
 1705. LXI. ... op poene van aan den lyve gestraft te
 werden.
1590. } LXIII. ... op poene van ... aen 't lijf gestraft te
 1705. } werden.
 1705. LXIV. ... sal aan lijf of leeven sonder genade ge-
 straft werden ...

Ad II, 1, art. (21) 22.

1705. LXVI. ... sal aan lijf of leeven gestraft werden.
 LXVIII. ... sal ... aan doglyve gestraft werden.
 LXIX. ... op poene van aan den lyve gestraft te
 werden.
 1590. } LXX. ... op lijfstraffe.
 1705. }
 1705. LXXI. ... op poene van aan den lyve gestraft te
 werden.
 1590. LXXIV. ... op pene van ... naer ghelegentheynt der
 saecke aen den lyve gestraft te werden.
 1705. LXXIV. ... op poene van aan den lyve gestraft te
 werden.
 1590. } LXXVIII. ... alles op lijfstraffe.
 1705. }

Geeseling.

1586. IV. ... op pene van gegeesselt ... te zijn.
 1590. } IV. ... sullen ... voor de tweede reyse daer be-
 1705. } vonden zijnde, strengelijck gegeesselt ... werden.
 1705. XXXIV. ... sal door de spitsroede gejaaght werden ¹⁾.
 1590. LVIII. ... sal ... voor de derde reyse mette wapenen
 gestraft werden.
 1705. LVIII. ... sal met de spitsroede ¹⁾ of waapens ge-
 straft worden na exigentie van saaken.

Verminkingen.

1572. VI. ... op verliesinghe sijnder ooren.
 1578. } IX. ... sal zijn rechter hant affgehouden ...
 1579. } worden ...
 XXXI. ... sal zijn rechter handt verliesen ...
 1586. XII. ... op pene van te verliesen lijf ofte lidt ...
 XVII. ... op pene van te verliesen lijf ofte lidt ...
 1590. } I. ... voor de tweede reyse sijn tonge met een
 1705. } gloeyende yser doorsteken ... worden ...
 XVIII. ... sal hem de hant afgehouden werden.
 1590. XXXIII. ... sal sijn hant verliesen.

---

¹⁾ Zie over de straf met cordons of steigriemen welke in plaats van die met spitsroeden wel werd opgelegd, Resol. 23 Augustus 1728, Groot Placaatboek VI, blz. 167. Zie over de tenuitvoerlegging van de straf van spitsroeden de Resolutie van den Raad van State van 7 Maart 1741, T.z.p. VII, blz. 1032.

Ad II, 1, art. (22) 23.

Ad II, 1, art. (22) 23.

Andere straffen.

Arbitrair.

1572. III. ... na der saken gelegentheyd ...
 VI. ... op strenger straffe nae gelegentheyd der saecken ... op peene van gestraft te werden nach saecke gelegentheyd ...
 VII. ... op arbitrale straffinghe.
 VIII. ... op peyne van den oversten straf.
 XXI. ... naer gelegentheyd der saecken ende erken-
 tenisse des oversten.
 XXVI. ... op peyne van hert gestraft te worden.
 XXVIII. ... sullen ... gestraft worden naar krijchs-
 gebruyck ten oordeele van den oversten mitten bevelsluy-
 den ...
1578.) II. ... op straffe naer gelegentheyd van de saeke.
 1579.) XI. ... op peyne van rigoureselick gestraft wor-
 den tot discretie der overicheyt.
 XXVIII. ... sal hy ... naer eysch van der saecke ge-
 straft worden ...
 XXXIV. ... ende bovendien nair gelegentheyd der
 saicken gestraft te worden ...
1586. III. ... wederomme dergelijke doende, van vor-
 der gestraft te worden tot discretie van den rechter.
 XXVII. ... op pene van gevanckenisse ofte alsulcke
 ander straffe als die behoorlijke officiers sullen ordonneren.
 LI. ... op pene van ghestraft te worden ter dis-
 cretie van den generael nae den eysch ende qualiteyt van
 haerlieder misdaet.
 LX. ... op pene van arbitrale straffe na den eysch
 van der qualiteyt van henlieder onachtsaemheyd.
1705. XLIV. ... den ongelijck doende ... doen arbitralijck
 corrigeeren.
 LXXIII. ... op poene van arbitraire correctie.
 LXXIX. ... op poene van arbitrale correctie.

Boetedoening.

- 1578.) XXVIII. ... sal voor d'eerste reyse nair uytspake van
 1579.) den bevelhebbers van 't vendel eerlicken boete doen aen den
 persoen, hem vindende t'onrecht misseyt te sijn ...
 XXXIII. ... sal by dengeenen, die onrecht heeft, die
 reparatie doen doen nair billichheyd ende gelegentheyd van
 der saecke ...

Art. II, 1, art. (22) 23.

1590. } I. ... sal voor de eerste reyse een honorable
 1705. } amende doen ...
 1590. } XVIII. ... sal ... voor de tweede reyse een honorable
 amende doen ...
 XXXIV. ... sal weder in presentie van de compagnie
 diergelijke vuyst ofte soufflet ontfangen van den gheïnte-
 resseerden ...
 1590. } XLIV. ... sal doen repareren het ongelijk, den ghe-
 1705. } interesseerden gheschiet, met blooten hoofde ende in tegen-
 woordigheyt van de volle wacht ...

Geldelijke straffen.

1572. } IV. ... die sal uuytgemonstert werden ter tijdt
 toe hy sijn besoldinge sal mogen verdienen ...
 XVII. ... sal men hem corten aen sijn besoldinge ...
 1578. } XXVII. ... zal voor d'eerste (reyse) syne wapenen
 1579. } verliesen ...
 XLIII. ... den soldaet, die zijn geweer geen achte
 en heeft nochte ree ofte veerdich hout, sal die commissaris
 die besoldinge desselven moegen verminderen ende aen eenen
 anderen, die beter in ordre es, moegen besteden.
 1586. } I. ... op pene van vijf schellingen voor d'eerste
 reyse tot behoef van den armen ... ende voor die derde reyse
 te verliesen sijn plaetse ende soldye.
 II. ... op pene voor d'eerste reyse te verliesen de
 soldye van eenen dach, voor de tweede reyse van twee dagen
 ende alsoo vermeerdert te worden tot discretie van den rech-
 ter ...
 XXI. ... op pene den soldaet van te verliesen sijn
 plaetse ende dengeenen, die den pant sal nemen, te verliesen
 die dobbel weerde van dien pande.
 XXXVI. ... op pene van ... sijn plaetse ende soldye
 te verliesen.
 XXXVIII. ... op pene van ... sijn soldye te verliesen.
 XL. ... op pene van sijn wapenen te verliesen ...
 XLI. ... op pene van ... te verliesen een maent
 solts ...
 LII. ... op pene van te verliesen een maent solts ..
 LIV. ... op pene van te verliesen voor de eerste
 reyse een maent solts ...
 LV. ... op pene van te verliesen sijn gevangen ...
 LIX. ... sal verliesen een maent gagie ...
 1590. } I. ... sal ... ghedevaliseert worden tot op sijn
 hemde ...

Ad II, 1, art. (22) 23.

1590. XVIII. ... sal ... in de volle vergaderinge van de wacht ghedevaliseert werden ...
 XXV. ... sal in de volle vergaderinge van de compagnie ghedevaliseert ... worden.
 XXXIV. ... sal ... bovendien gedevaliscert ... werden.
 XLIV. ... den ongelijck doende ... doen devaliseren van syne wapenen ...
1705. LVI. ... op poene van suspensie van haar dienst voor den tijdt van drie maanden.
1590. LVIII. ... sal ... voor de tweede reyse gedevaliseert van syne wapenen ... werden.
1590. } LIX. ... op verbeurte van denselven (gevangen)...
 1705. }
 1590. LXI. ... op pene van syne wapenen gedevaliseert ... te werden.
 LXIX. ... op pene van de wapenen gedevaliseert ... te werden.
 LXXI. ... op pene van ghedevaliseert ... te worden.
1590. } LXXII. ... op pene van te verliesen de dobbele weerde
 1705. } van dien pande.
 LXXVI. ... sal van syne wapenen gedegradeert werden.
1590. LXXIX. ... op pene van heure wapenen gedevaliseert te werden.
1590. } LXXX. ... op de verbeurte van drie carolus-guldens
 1705. } t'elcken reyse dat sy bevonden sullen werden sulcx ghedaen te hebben, t'appliceren d'eene helft ten profyte van den provoost-generael ende d'ander helft ten profyte van den armen.
1705. LXXXII. ... op poene van voor den tijdt van drie maanden gesuspendeert te werden van haare charge ...

Verbeurdverklaring.

1578. } III. ... sal ... voor de tweede reyse zynen wape-
 1579. } nen verbueren ...
 XXVIII. ... voor de tweede reyse sal hy van zynen wapenen gebloot ... worden ...
 XXXIV. ... op peyne van ... van zyne wapenen gebloot ... te worden ...
1590. XLIV. ... den ongelijck doende ... doen devaliseren van syne wapenen ...
 XLV. ... sullen beyde ofte degheene die weygerigh is, de wapenen afgenomen ... werden.
 LVIII. ... sal ... voor de tweede reyse gedevaliseert van syne wapenen ... werden.

Ad II, 1, artt. (22) 23, (25) 26 en (27) 28.

1590. } LIX. ... op verbeurte van denselven (gevangen van
1705. } den vyandt) ...
1590. LXI. ... op pene van syne wapen gedevaliseert...
te werden.
1590. } LXII. ... dengenen, die denselven gevangen toe-
1705. } komt, sal hem verbeuren ten profyte van dengenen, die sul-
ken gevangen eerst sal aengrypen.
- LXIII. ... op pene van confiscatie derselver (buyte)..
1590. LXIX. ... op pene van de wapenen gedevaliseert...
te werden.
1590. } LXXVI ... sal van syne wapenen gedegradeert werden.
1705. }
1590. LXXIX. ... op pene van heure wapenen gedevaliseert
te werden.

Ad II, 1, art. (25) 26.

1572. VIII. ... op straffe van die provoost-cluysteren...
XVII. ... op straffe van des provoost-cluysteren.
1578. } III. ... sal voor d'eerste reyse drie daegen te
1579. } water ende te broede geset ... worden.
- IX. ... sal voor d'eerste reyse drie daegen te
water ende te broot gestelt worden...
1590. } I. ... sal voor de eerste reyse ... drie dagen in
1705. } gevanckenisse te water ende te broot gestelt worden...
1705. IV. ... op poene van aght daegen in de gevanke-
nisse geset te werden te water ende te broodt...
1590. XVIII. ... sal voor d'eerste reyse drie dagen te water
ende te broot gestelt worden...
- LVIII. ... sal voor d'eerste reyse drie dagen gestelt
worden te water ende te broode...

Ad II, 1, art. (27) 28.

1572. XXIX. Ten lesten willen Wy aen Ons behouden macht,
zoe in dese Onse artijckelbrieff yet vergeten waere, om 'tzelfde
met wete ende wille Onser oversten ende hooftluyden hier
beneden te schryven.
1578. XLVII. ... Ende zal Zijn F. Genade dese articulen naer
derzelver geliefte moghen doen vermeederen ofte veranderen
naer gelegentheyte der zaecken.
1579. XLVII. ... Ende sullen de voorsz. Provinciën dese arti-
culen naer derselver geliefte moegen doen vermeederen ofte
veranderen naer gelegentheyte der saecken, 'twelck die voorsz.
overste, hoptuyden, amptluyden, bevelhebben ende solda-
ten, elcx in zijn regardt, gehouden sullen sijn te achtervolgen
ende naer te comen.

Ad II, 1, art. (27) 28 en II, 2, artt. 1, 2 en 3.

1578. XLVIII. Ende alle hetgene dat in dese articulen nyet gestelt ofte daerinne nyet begrepen is, zal naer ouder gebruyck des crijchs berecht worden ¹⁾).
1586. LXI. Alle ander misdaden ende wercken, die tot onregeltheyt souden mogen strecken ende in dese articulen niet en zijn begrepen, die sullen subject wesen alsulcken straffe als die Stadthouder-Generael daerop sal stellen, al of die specialijcken hadden verklaert ende geördineert geweest.
1590. } LXXXI. Alle andere misusen ende delicten, niet gespe-
1705. } cificeert in dese ordonnantie, sullen ghestraft worden vol-
gende de dispositie van de placaten, rechten ende costuymen van der oorloge.

Ad II, 2, art. 1.

1586. LX. Capiteynen ende officieren sullen hanteeren ende besøeken de logementen van de soldaten om te besøchtigen hoe dat haer wapenen ende krijghsghetuygh ghestelt zijn ende hen strengelijck bevelende, dat henlieder wapenen ende gereetschap altijds gereet zy, haerlieder corceletten met alle haer toebehooren, oock die calibers ende musquetten klaer ende gesmout, haerlieder lonten ende buscruyt drooge, pesen hebben voor henlieder bogen. Ende henlieder bylen ende hellebaerden met diergelijcke wapenen sullen klaer ende scherp zijn, op pene van arbitrale straffe na den eysch van der qualiteyt van henlieder onachtsaemheyt.

Ad II, 2, art. 2.

1586. XXXVIII. Niemandt sal wachten op de wagenen dan degeene die daerof den last is gegeven, noch oock lunderen ofte traineren om te mogen op hen ghemack daerop ryden, tensy dat door siecte, quetsure ofte andere ghebreken, den officiers wel bekend zijnde, henlieden 'tselve toegelaten worde, op pene van gevanckenisse ende sijn soldye te verliesen.

Ad II, 2, art. 3.

1586. XLII. Een yegelick sal bystant doen ende beschermen sijn eygen vaendel by dage ende by nachte, ende sal met de eerste waerschouwinge hem daeronder voegen, sonder vandaer te scheyden voordat het gebracht is in behouder hant, op lijfstraffinge.

---

¹⁾ Dit artikel XLVIII ontbreekt in den gevolgden tekst van den Bestaltbrief van 1579. Het zou daarin genummerd moeten zijn XLIX, daar art. XLVIII van dien tekst in den Articulbrief van 1578 ontbreekt: zie bij I, art. 3.